

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side 2
Bjørnemose og Hørupriis på Als	side 3
Matrikulering i hertugdømmerne	side 5
Paddeholm	side 6
Slægtsgården - et bredt felt af tryghed	side 9
Da præsterne arvede både kald og kone	side 13
Nyt fra kredsene	side 14
Øjet	side 16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgårdsforening

Oktober-November 2012

Nr. 420 - 68. årgang

Bjørnemose på Als

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Forretningsfører:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendomskonsulent:

Chefkonsulent
Michael Munthe Fog
Landsboforeningen Gefion
Fulbyvej 15, 4180 Sorø
tlf.: 57 86 53 00
mmf@gefion.nu

Chefrådgiver Skat
Poul Hjorth
LandsboMidtøst
Asmildklostervej 11, 8800 Viborg
Tlf. 87 28 22 00 / mobil 29 99 57 24

Hovedbestyrelsen:

Formand:
Peder Mouritsen
»Sædding Storgård«
Kvongvej 40, Sædding,
6830 Nr. Nebel - tlf. 75 28 73 21
p.mouritsen@sikmail.dk

Næstformand:
Karen Jacobsen
Melbyvej 3, 5610 Assens
tlf. 64 71 23 60
kj@osterbygaard.dk
(Formand: Fynskreds)

Jens Brogaard Jensen
»Maglehøjgård«, Hammerbakke 3
4050 Skibby, tlf. 47 52 99 18
jbj@gefion.nu
(Formand: Nordsjællandskreds)

Mogens Frigaard,
»Frigård«, Yppernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne, tlf. 56 96 30 02
mogens.frigaard@dlgtele.dk
(Formand: Bornholm-kreds)

Karen Andersen,
»Baungård«, Vollerupvej 70, 4400 Kalundborg
tlf. 59 50 20 13
ok@dlgpost.dk
(Formand: Vestsjællandskreds)

Knud Pedersen
Kildemosegård
Egeskovvej 18, 4700 Næstved
tlf. 55 44 51 17
kgkildemosegaard@privat.dk
(Formand: Sjælland Syd.)

Mogens Høge Hansen
»Hjørnegård«, Lundbyvej 25, Ønslev,
4863 Eskilstrup - tlf. 54 45 46 25
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Jens M. Knudsen
Kalmargårdparken 1,
Marstrup
6100 Haderslev
tlf.: 74 57 51 65
jens@kalmargaard.dk
(Formand: Haderslevkreds)

Chr. A. Krogh
Majbølvej 17,
6470 Sydals.
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Jens Ulrik Tarpgaard
»Tarpgård«, Tarpvej 13,
Vedersø
6990 Ulfborg,
tlf.: 21 42 13 83
tarpgaard@ofir.dk
(Formand: Ringkøbingkreds)

Steffen Buch Juul
Jærgergården
Høllundvej 6,
Høllund,
7100 Vejle.
Tlf. 75 86 54 93.
svend-juul@hotmail.com
(Formand: Vejle-kreds)

Anne Lis Ladefoged
»Ingvorstrup Hovedgård«
Ingvorstrupvej 7, Revn,
8500 Grenå,
tlf. 86 30 17 77
(Formand: Århuskreds
og Arkivudvalget)

Jens Skytte,
»Aldrupgaard«
Aldrupvej 3,
8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax 86 46 45 21
aldrupgaard@skylinemail.dk
(Formand: Midtjysk kreds)

Niels Holger Fisker,
"Mosegården"
Nøragervej 3,
Gelstrup
9240 Nibe.
Tlf.: 98 35 13 39
(Formand: Himmerlandskreds)

Niels Ole Volhøj
"Volhøj"
Bettevej 38,
V. Tversted,
9881 Bindslev
tlf. 40 89 74 92
enovolhoj@mail.dk
(Formand: Vendsysselkreds)

Formanden skriver:

Vi der lever i og af landbruget har i mange år betalt skat af egne produkter. Udgangspunktet for denne skat var misundelsen på folk, der selv gjorde et alvorligt ment arbejde for at leve et liv i sparsommelighed. Landmændene har betalt særskat på produkter fra egen have, stald og mark.

Det nyeste tiltag er skat på vedvarende energi, nemlig det sekundære træ, der ligger i skovene, og som ingen skov-ejer kan få noget ud af selv at fjerne, men skovejeren kan sælge sankekort, få lidt penge og ikke mindst få ryddet op i skoven.

Denne afgift er interessant. Det træ der sankes i skovene sparer på andet brændsel, ofte importeret træ. Når det sankede træ brændes er det grøn kuldioxid, men samles træet ikke, så vil det ligge i skovbunden og forrådnede, og med forrådnelsesprocessen frigives kuldioxid, som så bliver et negativt supplement til det der afbrændes, som et alternativ til sankebrændet.

Ud fra et miljøsynspunkt skal vi både være glade og taknemmelige for, at nogle mennesker vil lægge tid og kræfter i at samle brænde i skoven.

Politikerne taler om miljø og tænker på skatter og afgifter. Skal vi som landmænd og naturforvaltere sikre noget som helst, så er det hverken et spørgsmål om at handle miljømæssigt korrekt og/eller være økologisk. Vi skal tænke på, om vore valg er bæredygtige.

Peder Mouritsen.

Årsmødet 2013 afholdes 25.-26. maj
på Hjerting Badehotel ved Esbjerg.
Program og tilmeldingsskema vil være
i blad nr. 422 – februar 2013.

Adresseændringer

bedes meddelt foreningens sekretær: Inger M. Hansen,
Svalevej 13, 4440 Mørkøv - Tlf. 59 27 59 77

Slægtsgårdsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet,
når man til billetsalget i porten oplyser,
at man kun skal på arkivet.

Arkivarer:

Else Skovbo Jensen,
Kløvervej 5,
8850 Bjerringbro. Tlf.: 86 68 40 47.

Inge Nissen
Tåsingegade 22 st. tv.,
8200 Århus N.
Tlf: 86 10 43 31 / 23 74 10 37.

Redaktion:

Ole G. Nielsen
Bøgeparken 25 B
4241 Vemmelev
Tlf. 24 93 34 12
OleGN@mail.tele.dk

Nr. 421 udkommer omkring den 20.
december 2012. Stof til dette nummer
skal være hos redaktøren inden den
1. december 2012.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: Jannerup AIS
Ndr. Ringgade 74
4200 Slagelse
Tlf. 58 52 52 22
jannerup@jannerup.dk

Bjørnemose og Hørupriis på Als

Gårdene Bjørnemose og Hørupriis ligger på Sydals og tilhører Jørgen Jacobsen, som bor på Bjørnemose sammen med hustruen Anne Marie, men Hørupriis er den rigtige gamle slægtsgård.

Gården Bjørnemose blev i 1966 forpagtet af Jørgen Jacobsen, som samme år blev gift med Anne Marie Møller. I 1972 købte de gården af hans far, som havde været ejer af den siden 1931, da han købte den af boet efter Thomas Nielsen, som havde overtaget den 4 år tidligere fra svigerfaderen. Allerede i 1961 havde Jørgen Jacobsen købt gården Hørupriis, som var hans far hjem. Hørupriis var ejet af farbroderen Andreas Jacobsen, som var ugift. Det var Dansk Slægtsgårdsforenings daværende ejendomskonsulent, sagfører Hesselberg, der stod for overdragelsen, og Jørgen Jacobsen blev ved samme lejlighed medlem af Slægtsgårdsforeningen. Siden 1995 har Jørgen Jacobsen været i bestyrelsen for Dansk Slægtsgårdsforening kreds Sønderjylland Syd.

Bjørnemose lå indtil udskiftningen af Hørup sogn i landsbyen, men blev så flyttet ud. Stuehuset blev opført i 1852, og avlslængerne er løbende fornyet.

Drift

De to gårde omfatter 60 ha. Indtil 2002 var der malkekvægsbesætning og i år er svinene sat ud. Tilbage er 16 ungdreuer. Markerne dyrkes med vinterbyg, hvede og raps.

Hørupriis

Andreas Jacobsen skrev meget om sin gård, og interessant er det også at han skrev lange beretninger om sine rejser.

Men den gamle protokol indledes med historien om slægten og gården indsamlet af hans broder, Jacob Jacobsen og dateret afsluttet 22. juli 1924.

Om gården skriver han bl. a.:

"Hørupriis art. 4 Hørup, Hørup sogn. Samlet areal 31,15 ha, ager 26,40, eng 1, skov 2,14, have og gårdsplads 1,61 og andre arealer 1.

Hørupriis er oprindelig en gammel fæstegård under Det hertugelige augustenborgske Len, og har før jordfordelingen fandt sted ligget nede i byen Hørup øst for - men tæt ved - præstegården.

Helt tilbage til 1759 kan det efter de gamle skrifter bevises, at gården har tilhørt den nuværende slægt. Den første fæster af slægten, som vi kender navnet på hed Jacob Christensen Kaad. Han havde fæstebrevet fra 1732 til 1766. Efter ham kom sønnen Jacob Jacobsen Kaad, og efter hans død i 1782 ægtede enken ungarl Hans Jacobsen Kock fra Mindebjerg, som derefter overtog fæstebrevet. Ægteskabet var barnløst, så gården gik over til Jacob Jacobsen Kaads datter Synet, som var gift med Jürgen Petersen fra Hørup, og han overtog fæstegården i 1797.

I året 1795 fandt den almindelige jordfordeling sted. Indtil da havde man drevet ager om ager. Men nu fik enhver sin bestemte del jord, som han kunne dyrke. Udflyttergårde rejste sig her og der. Hørupriis der indtil da lå i landsbyen blev flyttet til sin nuværende plads. Hørupriis har antagelig fået sit navn efter udflytningen i 1796. Ved separationen af Hørup bys marker fik Hørupriis et jordtilliggende i boniteret land af 35 tønder og 5 skæpper. Ligeledes blev den Mindebjerger kirkesti på 4 alens bredde lagt tværs over gårdens nederste marker.

*Anne Marie og
Jørgen Jacobsen
foran Bjørnemose.*

Hørupriis, familiens gamle slægtsgård.

I 1798 fik boelsmand Jürgen Petersen lov til under opsig af herredsfogeden at hugge i gårdens tilhørende skove til eget brug mod en årlig afgift.

Jürgen Petersen havde gården i fæste til 1810. Han havde i ægteskabet tre sønner og to døtre, nemlig Jacob Jürgensen, Peter Jürgensen, Jürgen Jürgensen samt Mette Cathrine og Synet Jürgensen.

Da Jürgen Jürgensen i 1810 afstod gården til sin ældste søn Jacob Jürgensen blev gårdens ejendele vurderet på følgende måde:

3 heste – 80 rigsdaler.

1 ko, 3 kvier og 1 kalv – 119 rd.

4 får og 2 gæs – 8 rd.

Vogne, plove, harver, tromle, slæder, hesteseletøj og lignende - 64 rd.

1 håndmølle – 9 rd.

3 økser og 4 jernkiler - 4 rd.

2 møllesække og 24 andre sække – 7 rd.

1 kobber og 1 zink kedel – 14 rd.

Andet - 21 rd.

2 senge – 20 rd.

Uhret og kakkelovnen i stuen - 18 rd.

8 tdr. rug – 18 rd.

12 tdr. byg – 22 rd.

16 tdr. havre - 20 rd.

2 tdr. ærter – 5 rd.

4 tdr. boghvede – 8 rd.

Træer på gårdens grund – 164 rd.

Gårdens bygninger - 600 rd.

I det hele 1200 rd.

Herfra går ½ % til den kongelige kasse – 6 rd.

Rest 1194 rd.

Disse lader Jürgen Petersen dele mellem sine børn på følgende måde:

Sønnerne Jacob, Peter og Jürgen får hver 298 rd. 24 penning og døtrene Mette Cathrine og Synet 149 rd. Og 2 penning.

Jacob Jürgensen, der overtager gården, skal også betale staten den ½ % afgift og skal efter 1 år forrente sine søskende deres penge. Endvidere skal han stille gårdens aflægger Jürgen Petersen til årlig afbenyttelse 14 skæpper

plovland, som overtageren skal bearbejde. Endvidere skal Jürgen Petersen have en årlig aftægtsydelse på 4 læs træ, 4 magre, unge gæs og to læs hø.

Jacob Jürgensen Petersen havde gården i fæste fra 1810 til 1835. Han omtaltes som en overmåde rig og formuende bonde.

Den 16. september 1847 blev gården Hørupriis overgivet boelsmand Jacob Petersen til fri ejendom ved et fribrev. Dermed ophørte hoveriet og anden pligtjeneste.

I 1848 blev amtsbanen fra Sønderborg til Mommark lagt gennem gårdens øverste marker på en strækning af 220 m. I 1858 byggede han nyt stuehus.

Jacob Petersen var gift to gange, men det blev hans søstersøn, Jacob Jacobsen, der i 1865 overtog gården.

Både i krigen 1864 og 1870 var der militær indkvartering på gården. I 1871 byggede Jørgen Jacobsen stuehuset om fra en bygning i to etager til en etage med gennemgående frontispice.

Den 31. juli 1881 slog lynet ned, så en del af længerne brændte, og nye blev opført samme år. Samme ejer har også drænet gårdens jorde, og i 1894 lod han en aftægtsbolig opføre.

Jørgen Jacobsen afstod i 1895 gården til sønnen Jacob Petersen Jacobsen. Han udvidede kostalden og byggede svinestald. Over begge stalde lod han støbe hvælvinger.

I 1900 lod ejeren en vindmotor opsætte med mølleri og vandpumpe. Samme år lod han en del hegn rydde og lagde markerne om.

I 1910 kom den første selvbinder til gården.

Jacob Jacobsen blev gift den 4. april 1889 med Anne Marie Kaad fra Mindebjerg. Den 4. april 1913 blev deres datter, Cecilie, gift med Christen Petersen, Hørup. Den ældste af sønnerne, Jørgen Jacobsen var ved verdenskrigens udbrud infanterist i Neumünster. Han måtte deltage i kampene igennem Belgien og Nordfrankrig, og var med i belejringen i Frankrig indtil den 5. oktober 1915 på hvilken dag han på forpost om morgenen kl. 5 blev ramt af et hovedskud og døde. Forposten var i omegnen af Roja på hvilken kirkegård han blev jordet, indtil hans jordiske rester af hans gamle fader og søsters mand blev hentet hjem i december samme år og blev begravet på Hørup kirkegård.

Kirkestien til Mindebjerg, der i en del år allerede havde været opløjet, blev ved det nye danske vejregulativ sløjfet. I årene 1920-1922 blev der gjort en del reparationer på bygningerne, således blev der lagt jerntag på en del af laden, hvor der før havde været pap.

I 1922 blev en linje af elektricitetshøjspænding lagt tværs over gårdens sydlige marker med i alt 6 master på gårdens grund. Samme år blev der indlagt elektricitet til både kraft og lys samt installeret telefon.

Besætningen var dengang 4 heste, 15 køer, 6 kvier, 3 tyre, 5 kalve, 1 får, 80 svin og 50 høns. Det samlede areal var stadig 31,5 ha.”

Derefter fortsatte Andreas Jacobsen med at fortælle:

”I 1925 blev gården udforpagtet til næstældste søn, Andreas Jacobsen, som er født på Hørupriis den 7. januar 1900.

I 1926 blev der anskaffet et selvrensende tærskværk, og gården udtrådte af Andelstærskværket Majbøl. På samme tid blev alt paptag belagt med jernblik. I 1928 blev gårdens sidste marker drænet og året efter forsynedes samtlige bygninger med lynafledere. I 1930 blev der bygget nyt svinehus, og det gamle maskinhus flyttet.

Den yngste af sønnerne købte i maj 1931 en gård mellem Majbøl og Tandslet, Bjørnemosegård, på 60 tdr. land. Gården blev købt ved dødsboauktion.

I 1933 blev amtsbanen ombygget til normal statsbane, og der blev taget et par hundrede kvm jord fra Hørupriis.

I 1936 kom der bil på gården.

I 1938-1939 blev hegnene ryddet og markerne lagt syd-nord.

Sommeren 1940 – 16. juli – blev en arving født på Bjørnemose, og bliver forhåbentlig også arving til Hørupriis, og dermed en overmåde lykkelig begivenhed, så vor kære gamle slægtsgård kan blive i familien.

Sommeren 1940 blev møllen, der var opført 1900, fjernet, da den skulle repareres og gammelt jern var på grund af krigen dyrt.

I 1941 kom nogle af kvierne med til kunstig sædovertføring.

I 1942 kom der nyt låg på ajlebeholderen og der opførtes to siloer.

Under krigen faldt der 6 bomber over Majbølgårds marker, ca. 1 km herfra, så bygningerne rystede meget den nat i august. Køerne var på stald og de begyndte at brøle, da der samtidig var luftkampe over gården.

Natten til 27. august blev 8 højspændingsmaster sprængt på vores og naboens marker. Mandag middag blev 5 master sprængt på Majbølgårds marker. Gården og markerne blev i den anledning afsøgt af værnemagten, og vi blev afhørt.

Fra marts 1946 fik vi atter lov til at køre bil. Det havde været indstillet det meste af krigen.

I sommeren 1946 blev søsters søn Claus gift med Inger Petersen fra København. Vielsen fandt sted i Christiansborg Slotskirke og festen blev fejret i brudens hjem i Store Kongensgade.

Fader begyndte at blive syg i oktober og var syg vinter og forår og døde den 11. juli 1947. Mor blev siddende i skiftet bo til januar 1948 fra hvilken dag jeg fik gården. Kort efter blev moder syg og døde den 30. november 1948.

Foråret 1950 kom der en traktor til gården, og året efter en gummivogn og hestebestanden blev indskrænket. I 1952 blev laden udvidet, og i 1954 blev markerne ned mod skoven drænet.

I 1960 blev tærskværket solgt og en mejetærsker og en halmpresser købt i stedet for.

I november flyttede Marie og jeg over i aftægten. (Marie var hans husbestyrerinde gennem 58 år. Red.)

Den 20. januar 1961 blev Jørgen på Bjørnemose indskrevet for gården Hørupriis, og dermed blev det løfte indfriet, som jeg gav fader, at jeg skulle sørge for, at Jørgen fik Hørupriis.

I 1961 fik vi en Rationel roeoptager og i 1962 en grønthøster. I 1965 kom den første dieseltraktor på gården.

1. marts 1971 overtog Jørgen Jacobsen driften af Hørupriis”.

Matrikulering i hertugdømmerne

Når de slesvigske enklaver undtages var hartkorn ukendt eller i hvert fald et ubrugt begreb i hertugdømmerne, da disse tre i 1864 skiltes fra Danmark, og da brugen af jordtaksationer af 1802 ophørte som skattegrundlag ved forordningen af 15. april 1818 om landskatten, hvor man for kongerigets vedkommende igen gik tilbage til hartkornet efter matriklen af 1688, indtil den nye matrikel blev færdig, fordi taksationerne efterhånden havde vist sig at være for uensartede, så benyttedes for en stor del endnu det gamle skattegrundlag ”plovland” i hertugdømmerne. En plovs jord kunne omsættes til 14 tdr. hartkorn eller 140 td. land middeljord.

Hertugdømmerne kom efter krigen mellem Preussen og Østrig ind under Preussen. Her havde man efter lov af 19.

maj 1861 i årene 1861-64 udarbejdet et skattegrundlag for hele Preussen, efter hvilken skatten lignedes på jorden efter det nettoudbytte disse antoges at kunne afkaste, og ved siden deraf en almindelig skat på bygningerne.

Efter lov af 11. februar 1870 blev nu lignende bestemmelser vedtaget for Preussens nye provinser bl. a. hertugdømmerne. Efter et omhyggeligt arbejde med opmåling og vurdering trådte loven i kraft den 1. januar 1878.

Efter 1920 fik Danmark udleveret den preussiske grundbog med tilhørende kortmateriale vedrørende den sønderjyske landsdel, som da var lagt til Danmark. I denne er den enkelte landejendom ikke betegnet ved matrikel nummer men med artikelnummer, som det f. eks. er anført med Hørupriis – Art. 4 af Hørup.

Paddeholm

Kære gårde har mange navne: Gården Paddeholm har også heddet Marielyst og Pælegård. Nuværende ejer har opkaldt stutteriet efter området, så nu kaldes gården for "Stutteriet Lindebjerg".

Gården Paddeholm har også heddet Marielyst og Pælegård. Den ligger Lindebjergvej 23 i Lindebjerg, Lyngesogn ved Sorø. Siden 1994 været ejet af Ulla og Kristian Beck, som her har "Stutteriet Lindebjerg".

I 1831 solgte lensgreve Frederik Adolph Holstein-Holsteinborg gården i Lindebjerg til Peter Andersen, der havde haft den i fæste siden 1802, da han giftede sig med Peter Bejerholms enke. Familien Bejerholm var kommet til gården i 1793 og sad her til de nuværende ejere – Ulla og Kristian Beck købte den i 1994.

Kristian Beck fortæller, at Pælegården er en firlænget landbrugsejendom med en fritliggende staldlænge. Jordtillignendet er ca. 18 ha.

Ejendommen er den største i Lindebjerg, hvilket naboerne har været "flinke" til at fortælle os ind i mellem – for sjov. Stuehuset er opført i 1886, og huset er formentlig bygget, hvor der tidligere har ligget et mindre stuehus.

Staldbygningen er opført ad flere gange, men der er stadig en del af den oprindelige staldbygning i brug, og de er

opført i bindingsværk – formentlig i 1700-tallet. De øvrige staldbygninger er opført i 1920 og i 1930'erne. Der er i alt 725 m² staldbygninger.

Ejendommen har til omkring 1970 været drevet som traditionelt landbrug efter datidens forhold med malkekvæg, svinehold og hønehold.

Gården har været i sammen slægt – Bejerholm – i over 200 år, men i de sidste 20 år havde jorden været bortforpagtet. Sidste ejer af Pælegård i slægten var Ulrik Bejerholm, som var ugift. Han havde i en årrække drevet gården, hvor han efter faderens død boede sammen med sin mor og sin søster. Ulrik Bejerholm døde som godt 90-årig, og han havde ved sin død ikke solgt ejendommen.

Den 1. januar 1994 overtog Ulla og Kristian Beck gården. Vi kom fra Valsømagle ved Ringsted, men havde tidligere boet i københavnsområdet.

Ejendommen skulle drives som fritidslandbrug og stutteri – avl af spring- og dressurheste, som er registreret i avlsforbundet Dansk Varmblod. Stutteriet består af 4-5 avlshopper samt plage og føl.

Ejendommen skulle sættes fuldstændig i stand, da der ikke var foretaget nogen løbende forbedringer udover et badeværelse. Ved overtagelsen var der stadig brændekomfur og til opvarmning kakkelovne.

Stutteriet kom til at hedde Stutteri Lindebjerg, og samtlige heste som efterfølgende er født på ejendommen bærer navnet Lindebjerg – f. eks. Alina Lindebjerg.

Stutterinavnet er med årene bredt ud over hele landet, idet der er solgt heste til næsten enhver landsdel.

Der er også solgt en enkelt hest til Sverige og til Japan samt flere til USA. I salgsaftalerne er anført, at hestene skal beholde stutterinavnet, hvilket dog kan være vanskeligt at følge op på – specielt med heste, som er solgt til udlandet.

Hesten Alina Lindebjerg er via en dansk konkurrencerytter solgt til en amerikansk OL-rytter, så hvis salgsaftalerne holdes og hesten ellers kvalificerer sig, kan det være, at der er en "Lindebjerghest" ved OL i 2012 i London!

Man kan læse mere om hestene på www-stutteri-lindebjerg.dk

Vi faldt for stedet på grund af den unikke beliggenhed. Lindebjerg er omkranset af skov, så uanset hvilken retning man kommer kørende til Lindebjerg, skal man gennem skov.

Lindebjerg ligger afsides, og for fremmede virker der langt til Lindebjerg, til gengæld er der ikke risiko for, at området bliver spoleret af større vejanlæg.

Vores børn synes, at der er langt til Lindebjerg m. h. t. skole, kammerater m. v.

Slægten Bejerholm

Helge Larsen fra Lokalhistorisk Forening fortæller om slægten Bejerholm: Paddeholm/Pælegård er den eneste gård i Lindebjerg, som var været en slægtsgård, så derfor mere om slægten.

Familienavnet Bejerholm kendes fra 1766. I Sct. Mikkel sogn, Slagelse, konfirmeres Ole Olsen Beierholm i 1766. Hans ældre broder, Peder Olsen, der konfirmeres 2 år før, har ikke navnet Bejerholm.

Familienavnet har været stavet forskelligt gennem tiderne, f.eks. Beierholm, Beyerholm, Beierholm.

En del af familiens fornavne er også gengangere i flere slægtled.

Ifølge Slagelse Byfoged realiserer Peder Bejerholm en del af sine ejendomme i Slagelse i perioden 1787-93.

En del af de jorder Bejerholm sælger, er beliggende Slagelse Bymark, og dem arvede han efter sin stedfader, borger og avlsmand, Christian Faith.

Skødet blev underskrevet 11. juni 1790.

Første gang familien Beierholm nævnes på Oldebjerg - Lindebjerg egnen er i 1792.

Den 6. august 1792 sælger P. Bejerholm, "forhen borger i Slagelse", hus no. 193 på Stenstuegaden i Slagelse.

Skødet er underskrevet af Peder Bejerholm på Olderberg Gaarden. ("Oldebjerg-gården").

Senere samme år sælger P. Bejerholm et hus i Rosengade, Slagelse.

På dette tidspunkt bor han på Aalleberggaarden, i et af gårdens husmandssteder.

Året efter, altså 1793, flytter Peder Bejerholm med sin kone Lene, og deres 5 børn til gården Paddeholm på Lindebjergvej 23, som de fæster. (Forpagter).

I en alder af 51 år dør Peder Bejerholm og begravnes i Lyngø den 23. juli 1799.

Han efterlader sig enken Lene, født Bjerregård, og 5 umyndige børn, Christiane, Inger Sofie, Dorthea, Hans Ulrich og Jens Jacob Bjerregård.

Kong Christian VII giver Lene Bejerholm bevilling til at side i uskiftet bo.

20. april 1802 troløves enken, Lene Bejerholm, med formand på gården Paddeholm, ungkarl Peder Andersen, og de gifter sig 23. juli 1802.

Peder Andersen adopterer Lenes yngste søn Jens Jacob, der nu får navnet Jacob Andersen Bejerholm.

Frederik Adolph Holstein til grevskabet Holsteinborg, og ejer af Dyrehovedgård gods, sælger og skøder den 7. juli 1831 til skovfoged Peder Andersen et i Lindebjerg by beliggende boelsted på 2 tdr. hartkorn, 5 skp. 3 fjk. 0 alb. 12 fags stuehus, 21 fags udhus. (Lindebjergvej 23.)

Købesum 700 rigsbankdaler.

Peder Andersen sælger i 1833 Paddeholm til sin adoptiv-søn Jacob Andersen Beierholm.

Jacob Andersen Beierholm og hans kone Juliane Kelsen fik 2 børn. Begge piger og moderen døde kort tid efter det andet barns fødsel.

Herefter bruges efternavnet Andersen ikke mere i slægten Beierholm.

Efter salget af gården flytter Lene og Peder Andersen ind i gårdens aftægtsbolig, som er beliggende bag den gamle humlehave, tæt ved gården.

Lene dør i 1834 og Peder Andersen, der nu er enkemand og aftægtsmand og 68 år gammel, gifter sig med den 24 årige Birthe Andersdatter og de får sønnen Anders.

Enkemanden Jacob A. Beierholm der nu er 41 år, gifter sig i 1838 med jomfru Marie Else Berenthine Struwe der er 22 ½ år gammel.

Jacob og Marie fik 8 børn, der fik navnene: Helene Elsemine, Peter Julius, Hans Oluf, Karen Sophie, Johanne Juliane Marie, Juliane Petrine, Trine Juliane, Sophie. De 3 sidste døde kort efter fødslen.

*

Peter Julius, der var født i 1847, overtog gården i 1883 og giftede sig året efter med Karen Marie Larsen, 22 år gammel.

Peter og Karen fik 10 børn som fik navnene:

Karen Marie Sofie, Lars Jakob, Hans, Jens, Niels Jakob Gunnar, Else Berentine Karen Marie, Marie Katrine Ingeborg, Bolette Juliane Marie, Anders Kristian, Julius Ulrik. Da Else Berentine Karen Marie Beierholm blev døbt i 1894 blev hendes hjemsted noteret som værende Marielyst - Lindebjerg.

Peter Julius, døde i 1927, 80 år gammel.

Enken, Karen Marie drev gården til 1941, hvorefter deres søn og datter Ulrik Julius og frk. Bolette Juliane Marie overtog gården. Pris 45.000 kr.

Ulrik Julius Beierholm var ugift, og efter faderens død boede han på ejendommen sammen med sin søster Bolette Marie, og deres mor, Karen Marie, som døde i 1958, 95 år gammel.

Bolette Marie døde i 1986, 88 år gammel. Ulrik boede på gården til 1993, hvor han døde 90 år gammel.

I 1994 blev gården solgt til Ulla og Kristian Bech, og efter mere end 200 år er gården ude af slægten Beierholms eje.

Aftægtskontrakt

Da Peder Andersen i 1834 overlod gården til stedsønnen Jacob Bejerholm udfærdigedes denne aftægtskontrakt: Aftalt mellem parterne den 14. februar 1824.

Jeg Peder Andersen, gårdmand i Lindebjerg, som ved skøde på særligt aftalte vilkår, senere overdrager til min stedsøn, Jakob Bejerholm, min gård i Lindebjerg by, Lyngesogn, med tilliggende jorder, betinger for mig og min hustrus livstid følgende aftægt.

1). Jacob Bejerholm leverer os årligt: 4 tdr. rug, 3 tdr. byg, 2 skp. boghvedegryn, 2 tdr. kartofler, et levende fedt svin som vejer 6 lispund, 4 pund tælle, alt i gode og forsvarlige varer.

Kornvarerne leveres hvert fjerdingår med $\frac{1}{4}$ del.

De andre ting leveres hvert efterår imellem mikkelsdag og mortensdag.

Ligeledes fodrer og græsser Jacob Bejerholm os årligt en ko og 2 får med deres lam, som var det hans egne.

Om vinteren står koen med hans egne malkekøer og nyder samme foder.

Når vores ko ikke giver mælk leverer Jacob B. os dagligt en pot mælk indtil koen har kælvet.

Hvis vi ikke mere vil have koen leveres os årligt 4 lispund godt smør, 1 lispund ost samt 2 kander mælk ugentligt.

2). Jeg, Peder Andersen og min hustru, skal have fri bolig i det for os indrettede hus ved gården, hvilket hus gårdens ejer vedligeholder.

3). Til ildebrændsel leveres os årligt 3 favne tørt bølgebrænde og til husbrug 1 læs sand.

4). Vi forbeholder os ret til brug af den lille humlehavn ved gården så længe vi lever.

Gårdens ejer leverer desuden 50 humlestænger, 2 læs gødning og 2 læs gjedsel.

Ønsker vi ikke mere at benytte humlehaven betaler gårdens ejer 20 rbd. hvert års Mikkelsdag.

I frugthaven forbeholder vi os frugten fra det friske æbletræ og af endnu et æbletræ samt 2 pæretræer.

Det lille trekantede stykke jord i haven og et stykke mark med ege- og bøgetræer med underskov, skal vi kunne benytte efter godtbefindende.

5). Vi skal have tilladelse til at tørre vores malt i gårdens kølle og med gårdens brændsel, samt at vaske 2 gange årligt i gårdens bryghus og benytte den indmurede vaskekedel.

Desuden forretter gårdens besidder os årligt en kirkerejse og medtage vores humle til salg på markedet.

6). Skulle vi blive til sinds at flytte fra vor bolig, forbeholder vi os ret til at medtage vores indbo samt 1 ko og 2 får.

7). Ved vores dødelige afgang forpligter gården ejer sig til at bekoste vores anstændige begravelse.

Som bekræftelse have vi denne contract i vitterlighedsvidners overværelse medunderskrevne.

Antvorskov Birketingsret, 17. februar 1829.

Til vitterlighed.

Berendsen

G. Gottlieb

Peder PAS Andersen

Jacob Bejerholm

Slægtsgården - et bredt felt af tryghed

Kaaregård på Nordfyn.

Redaktionen er gjort opmærksom på en artikel i *Berlingske Tidende* den 27. maj 1962, hvor journalist Tove Hægstad har besøgt Dansk Slægtsgårdsforenings daværende landsformand Chr. R. Christensen. Trods de 50 år, der er forløbet, er artiklen værd at læse:

Hvad betyder vore slægtsgårde i helheden og for den enkelte? – Herom udtaler sig formanden for Dansk Slægtsgårdsforening, gårdejer Chr. R. Christensen og hans familie, Kaaregaard, Nordfyn, før foreningen i næste uge holder årsmøde i Næstved.

Vejen tilbage til barndommens land kan være lang at gå. Mange fabler hele livet igennem om at gå den vej. Opleve det hele igen. Haven med duften af liljekonvaller, gården med de toppede brosten, valnøddetræet og det grønmalede brønddæksel, hvor man ikke måtte sidde, og som måske derfor havde al det forbudtes lokkende charme. Og stuerne med det blide, grønne skær fra vedbenden udenfor, mønstret på tapetet, når aftensolen lyste gennem bladene, og de gamle rundslidte dørgreb, der lå så trygt og godt i hånden. Man syntes, noget gik af hængslerne for én, da man rejste derfra. Fra det sted, hvor man først havde lært at holde

af livets dufte, solflimmer og skygebilleder. Og da man så åringer efter overvandt ydre og indre forhindringer og opsøgte stedet igen, var alt blot så smerteligt forandret, at man følte sig som et instrument uden toner. Så stærkt blev man mindet om alle tings ubestandighed, livets lukkede døre, afsluttede kapitler og iskolde punktummer.

Det er måske lidt af en særhed, når man aldrig kom til at høre til de med det smidige, elastiske sind, for hvem det at holde flyttedag er noget af en svir. Måske hænger det sammen med uroen og splittelsen ved det rodløse, at man finder hvile i kontinuiteten. Sådan som den endnu er at finde ude i det brede, åbne land. I de store linjer og i de nære små, som man endnu møder dem i sognets liv. Endnu!

Den lange rytme

Dér ligger kirke og kro, præstegård, forsamlingshus og ude midt i sin jord bondegården. Svajende popler flankerer måske alleen dertil, en smuk sten på hjørnet med et klangfuldt navn præsenterer gården. Måske et navn, der bærer langt tilbage, langt bagved de tre generationer, der må til, for at man kan bruge betegnelsen slægtsgård.

Mon ikke det går adskillige sådan i dag, at det gør godt med faste holdepunkter, lidt solid jordforbindelse. Blot bevidstheden om, at der findes ting, der hviler i en længere rytme end bylivets alt for hastige, korte, virker dulmende.

Gårdejer Chr. R. Christensen og fru Ellen foran den gamle slægtsgård Kaaregaard og under det pæretræ, hvorfra hans far fyldte en kurv, før han gik på frierfodder.

Mon ikke det også hænder, at man i små øjeblikke kan blive svimmel ved tanken om det lille Danmark hvirvlet ind på den store europæiske skueplads og spørger bekymret, hvordan det dog skal klare sig blandt alle de store, scenevante, der regner i helt andre dimensioner? Det ville være så trist, om tilpasningskravene til de små blev så store, at de små blev borte for sig selv i al den ny fagre storhed.

Da er det, man i et glimt øjner, at selv i en tid, hvor der ikke mere vil være rimelig plads for patriotiske følelsers svulmen, hvad er af en vis tiltalende karskhed, vil vel alligevel endnu hjemstavnen og slægtsgården have kraft som binde-midler. Der hvor en gård er ført støt videre og landbruget forbedret fra generation til generation, der må være slægter med det tømmer i, der kan danne bolværk!

Slægtsgårdsforeningen

Det var, da Holger Danske sidst var vågnet, i alsangens og algangens dage, at der i 1941 var naturlig grobund for stiftelsen af Dansk Slægtsgårdsforening. Et stort forarbejde var gjort i løbet af 1930'ernes nationalt farlige og økonomisk vanskelige år i Sønderjylland. Man kom da til det resultat, at alene i Nordslesvig over 2000 slægter havde ejet deres gårde siden før 1800. På Als fandtes slægter, der havde drevet samme gård i 200, ja, enkelte over 400 år!

Siden Foreningen til Bevarelse af danske Slægtsgårde er stiftet, er foretaget over 5000 folketællingsundersøgelser inden for landets ca. 15.000 slægtsgårde, og foreningen har i dag medlemstal, der ligger femtedelen nær. Mens de forskellige udtryk, besættelsestiden fandt for en understregning af vore historiske minder og tilknytninger fik et mere eller mindre tidsbestemt forløb, ikke blot overlevede ideen med udforskning af slægters gang på vore gamle danske gårde.

Behovet viste sig at være så stort og så rigtigt, at ideen senere har kunnet leve sit eget liv videre, i dag i takt med

dag-aktuelle problemer og stillingtagen for de mange, for hvem ansvaret for slægtsgårdens bevarelse for slægten er noget af en livssag.

Og nu i den kommende uge kalder Dansk Slægtsgårdsforening atter til møde! Da finder en af de tilbagevendende og mest populære årlige begivenheder sted med årsmødet, som denne gang holdes på Hotel Axelhus, efter forudgående hovedbestyrelsesmøde den 30. maj og med besøg Kristi himmelfartsdag på nogle af Sydsjællands dejlige herregårde og godser og afslutning privat – naturligvis i et slægtsgårdshjem!

Mennesker i harmoni

Forinden årsmødet har der været lejlighed til at besøge det fynske smørhul – også et af de steder i vort land, hvor man kan tælle mange velbevarede slægtsgårde. Her – på Nordfyns gode jord – ligger i Badstrup nær Uggerslev på Odense-Bogense linjen slægtsgården Kaaregaard. Ejeren, som repræsenterer 7. generationen på gården, der kan føres tilbage til 1500-tallet, er den kendte kvægavls-mand, konservativ folketingsmand efter Christmas Møller, medlem af Statens Jordlovsudvalg og Jordfordelingskommissionen, og siden 1958 formand for Dansk Slægtsgårdsforening, Chr. Rasmus Christensen, kendt for sin levende pen, når han bryder en lanse for det, han tror på, eller når han i causerende form, livligt og morsomt, fortæller derude fra landbolivet.

Han er selv et af disse mennesker i harmoni, hvorm tryghedens ringe breder sig, han er rodfæstet i livet som de gamle træer i hans have er det i mulden: De konflikter, den rastløshed, som livets overkappede tråde giver, er langt væk, når man ved hans og hans søde, klarhovede fru Ellens (f. Eske Christensen) side går en rundtur i den hyggelige have til Kaaregaard, der har sin særlige charme ved tydeligt at være præget af inspirationer fra den gamle bondehave.

Bondehave-idyl

Der er arbejde til andre end plæneklipperen her med mange blomsterbede. En hel allé af kejserkroner er ved at takke af for i år. Endnu lyser deres varme, rødbrune farve mellem havens bladgrønne mellemtoner, og som et særligt raffinement skimter man bag deres ranke stængler en hel garnering op mod navrhækken ud mod sognevejen af himmelblåt – perlehyacinter ligner de, disse poesiens små amazoner.

- Blå får, kalder min mand dem, og de er nok havens ældste blomster. De kan nok se, vi holder af løgplanter. Haven her plejer at være et væld af tulipaner, men det kolde forår har holdt dem tilbage.

Vi går forbi lange rækker formummede tulipaner. De står og træder i det, kan ikke komme videre. Det er gået i stå for dem. Sådan bliver man, når man ikke får det solskin hvert levende væsen må have for at kunne folde sig ud! Og så er der den hjerteformede dannebrogsg fucsia, nationalsymbolet engang i gamle varmt, dansksindede hjem i Sønderjylland. Der er også en stenhøj med planter i et væld af lilla, rødlilla og blå nuancer.

- Marken her har været fuld af sten. I frosten har de hævet sig, så man år for år har kunnet rydde dem væk. Nogle er druknet i mergelgrave, andre solgt, og her i stenhøjen har vi så samlet de sten, der var kønnest eller mest interessante, som nu den dér, peger gårdejer Christensen ... den har et helt ansigt, der veksler i udtryk efter lys og skygge. Eller denne, som er en gammel ridesten, som man brugte til at træde op på, før man svang sig i sadlen.

- Hvad betyder det at leve sit liv på en slægtsgård?

- Et samlet liv ... men også i høj grad et forpligtende. Og det kan føles så stærkt, at det ikke lader én i ro, sådan som for min mors vedkommende. Min far, Martin Christensen, døde, da jeg, eneste søn, kun var nogle år gammel. Mor var da lige ved at give op, havde faktisk i den første depression solgt gården, men en indre stemme lod hende intet øjeblik i fred. Hun tilbagekøbte gården og tog fat!

Et minde fra mine forældres tid er særligt levende for mig hvert forår og efterår, når det gamle pæretræ i haven ud for bindingsværksfacaden står i blomst eller bærer frugt. Da min far friede til min mor, har han måske villet besvære enhver mulighed for at få en kurv at løbe med. Hvorom alting er, han medbragte nemlig selv en, og den var fyldt med dejlige Amanlispærer fra træet, som i disse dage står i blomst. Og han fik jo det svar, han håbede.

Pæretræet bærer stadig godt. Nu er det sine 100 år. Og de to gamle kastanier foran indkørselsporten, som er pæretræets jævnaldrende, tænder hvert år lys i træet med deres blomster og suser hviskende, afbødende omkring den gamle fir-længede gård, hver gang storm og uvejr går hen over dem.

Det dybere perspektiv

- Slægtsgårdsejeren har det vist i reglen sådan, siger gårdejer Christensen videre, at han ikke føler gården som sin egen, personlige ejendom, men som slægtens. At videregive den i endnu bedre stand er hans mål. Nok hæger man om gamle minder, nok kan det røre sindet, når man i mark og lade møder beviser for slægtens omtanke for de næste generationer, men jeg siger altid, at en gård skal ikke være et museum, men en arbejdsplads på højde med tidens krav.

På slægtsgården skal der kunne produceres, investeres og bygges videre til næste generation. Man skal nok frede og bygge om på fortiden, men det gør man bedst ved på dens grundlag at skabe en levende fremtid! Vor opgave i foreningen er at bevare danske slægtsgårde for kommende generationer og bevare landbougdommen ved det danske landbrug.

- Ikke så helt let en opgave netop i den tid, vi er inde i?
- Vi må indstille os på, at vi bliver færre til at dele udbyttet. Men den del må så også til gengæld holde stand. I øjeblikket præsterer landbruget halvdelen af vort lands eksport, foruden at det forsyner hjemmemarkedet med fødemidler uden råvareimport af væsentlig betydning. Denne valuta-indtjening kan landet simpelt hen ikke undvære. Derfor er det også nødt til at give de unge landmænd sådanne vilkår, gennem bedre priser for deres produkter, at de får økonomisk evne og dermed lyst til at vie dansk landbrug deres fremtid.

Sidste test-bastion

Og i en tid, hvor det nationale må træde tilbage for Europa-tanken, hvor de gamle landkommuner søges erstattet med større kommunale enheder under købstadlignende administration, da er det af værdi, at der tilbage er noget bestandigt, noget blivende i landbosamfundet, vore slægtsgårde og de mennesker, der føler trang til at slutte kredsløb om dem.

- Hovedbestanddelen af medlemmer er vel slægtsgårds-ejere, men er der også folk, som engang levede på en slægtsgård, men som udviklingen har ført ind i et andet liv?

- Netop. Som De siger, livet førte dem ind på et andet spor. Ikke fordi de svigtede, men evnerne lå for noget andet. Er den gamle gård stadig i slægten, bliver den ved at være det faste punkt, alle samles om. Er den solgt, bevarer nogle tilknytning gennem de nye ejere, forudsat, at de er af den rette slags, der fører gården videre på samme fremsynede måde, som man gjorde det i slægten. Men det hænder også, at den gamle gård er blevet en øm plet. Og alligevel trækker den magnetisk. Derud går køreturen ofte søndagene. Kontakten er brudt, det bliver kun til et vemodigt blik ind ad porten.

Men i det store og hele mødes medlemmerne på lige fod. Fra større og mindre gårde, som har været slægtseje gennem hundrede eller hundreder af år. Og glæden er stor disse årsmøde-dage. Man mødes med ligesindede, drøfter egne og hinandens problemer. Glæder sig over i et par dage at være helt væk fra de daglige problemer, og måske endda her få nogle af dem drøftet.

I mange tilfælde er disse to dage årets ferie. Glem ikke, at ansvaret for gården i disse år binder hårdt. Landmænd må være nøjsomme i deres ferieønsker. Jo, så er der i øvrigt en ting til, der gør, at jeg personlig og mange med mig tillægger disse årsmøde-dage en ikke ringe betydning, psykologisk set.

Vi mærker det på så mange måder i disse år: festen er gået af livet på landet. Man er ikke rigtig i humør, og det kniber med tiden til at mødes under mere selskabelige former. Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde er lige ved at være én af de sidste festens bastioner for landmanden og hans kone. Man fester, og man oplever i fællesskab! En sund rekreation, vi alle har brug for.

Giv gården et godt navn

På væggen i en af de kønne bjælkeloftsstuer hos gårdejer Christensen hænger fotokopi af et gammelt matrikelkort

over Kaaregaard før udskiftningen fra den tid, da Badstrup var delt op i fem gårde mod senere tre, den netop 100-årige slægtsgård syd for Kaaregaarden og Østenhøjgaard øst for, der lige som Kaaregaard er kaldt op efter en gammel høj i terrænet deromkring.

- Det er et af foreningens formål, gennem slægtsgårdsarkivet for medlemmerne, at lade foretage undersøgelser af slægtshistorisk art. Mange interessante ting er kommet for dagen ad den vej og har bragt glæde hos efterkommerne. Arkivet ledes af arkivar P. K. Hofmansen, der i øvrigt er landmandssøn, og det har de sidste 16 år haft lokaler i Det ggl. Biblioteks bygning.

- Slægtsgårdsarkivet medvirker ved fremskaffelse af gamle kortkopier, hvor der også er lejlighed til at lære gamle mark- og stednavne at kende, nævnt på udstyknings- og matrikelkort. Dette gjorde foreningens ejendomskonsulent, agronom Hans Balle opmærksom på ved vort årsmøde i fjor i Slesvig, som et godt udgangspunkt for et navn til gården, så forvekslinger ved sen-navn undgås samtidig med at de gamle navne genopstår.

For, som han ved årsmødet udtrykte det. – Alle danske gårde bør have et navn, ikke blot på brevpapiret og i telefonbogen, men også på gårdens bygninger eller indhugget i en sten ved indkørslen.

Generations-skiftet

- De spurgte før, hvad det giver én at være med i arbejdet og i foreningen ... fred giver det. Fred i sindet, tryghed om gården. De ved sikkert, hvor stort et problem generations-skiftet i dag er her i landet. Mange steder har det skabt ufred og utryghed mellem ældre og unge. Man skubbede problemet fra sig, tænkte på det, når man gik i seng, og blev mødt af det igen næste morgen. Begge parter ville hinanden det bedste, men ... det var så svært at tale om alle de ting.

Den opgave har vi nu taget op og lagt i hænderne på ejendomskonsulent Balle. Når folk kalder, kommer han. Han rejser land og rige rundt og giver råd – men af større format end de sædvanlige om brug af så og så meget kunstgødning. Og ønskes det, opretter han forpagtningskontrakt med lige betryggelse for ældre og unge ...

- De ser, vi har fingeren på pulsen. På dagsordenen ved årsmødet vil også stå brand-aktuelle problemer, hvis løsning har den største betydning for mange af vore slægtsgårdshjem ...

Hvor livet begyndte ...

- Hvad betyder nu slægtsgården her for den yngre generation?

- Spørg de unge selv, foreslår Chr. R. Christensen. Den yngste søn, Niels-Erik, bliver nok ikke i første omgang ved landbruget, han vil være flyver. Men det er jo den udvikling, alle landmandsfamilier må igennem. Vi må aflevere de fleste af vore børn til en anden tilværelse. Når blot de så stadig vil kunne mødes på gården. Og landmanden har vi sikret os, ler gårdejer Christensen og hans kone. Det er vor næst yngste, sønnen Carl Martin på 21, som i denne tid gør sin uddannelse færdig inde på Dalum Landbrugsskole, hvor jeg engang også selv har gået.

- Hvordan det føles at være fra en slægtsgård, siger unge Carl Martin Christensen ... som en appellerende og kær forpligtelse.

- Når De er færdig til august, hvad så?

- Så skal jeg hjem og have topløn, ler den unge mand. Far ser realistisk på tingene. Han ved godt, jo mere landmanden giver sønnen i løn, jo større chance bliver der for, at han på ordentlig vis vil kunne overtage gården ...

Veneration for det gamle? Jo, det har jeg. Indendøre er jeg tilhænger af, at alle de gamle ting, standkisten, bornholmeren, krudthornet, gruekedlens kobberkar, lysestøberen og hvad der nu mere er, at alt det bevares. Men ude i landbruget må tidens krav følges. Jo, jeg vil da heller ikke af med de 150 røde og hvide præmieskilte, der hænger foroven i forstuen. De udtrykker for mig forfædrenes indsats, det kolossale slid, som ligger bag et gennemført avlsarbejde.

- Jeg siger som min bror, siger økonoma-elev Gudron Christensen, som vi finder på Odense Amts- og Bys Sygehus. Det gamle skal blive som det er! Vi børn ønsker ikke, der skal rokkes ved det. Vi er taknemlige for, at det vi har, hvad mange må savne: et fast punkt i tilværelsen, som gården nok altid vil være.

Det at éns slægt engang lavede den boplads, hvor man nu i have og mark, måske gennem et træ møder slægtens omsorg ... det skaber et bredt felt af tryghed i éns tilværelse: Stedet, hvor man begyndte sit liv, står altid parat til at tage imod én!

Jens og Anna Jensens Fond

Dansk Slægtsgårdsforening
administrerer

Jens og Anna Jensens Fond,
der uddeler rejselegater til unge,
der vil uddanne sig i teoretisk eller
praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr.
uddeles til ansøgere, der for at komme
i betragtning, er i udlandet mindst 6
eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til:

Carl Martin Christensen
Kåregård, Badstrupvej 39
5485 Skamby

Da præsterne arvede både kald og kone

Ved besættelsen af præsteembeder anvendtes ofte i tiden fra reformationen til slutningen af det 17. århundrede det såkaldte "konserveringssystem", dvs. at embedet blev i samme familie, f. eks. ved at en afdød præsts efterfølger giftede sig med enken. Undertiden brød præsten sit løfte og lod enken i stikken. Det har Vilhelm Bang skrevet om i "Præstegårdsliv" fra 1891, hvoraf der her bringes et lille uddrag:

At en mand brød det løfte, han for at blive valgt havde givet om at ægte enken, indtraf vel ikke så sjældent, når han kunne se sit snit, men almuen betragtede gerne et sådant brudt løfte som en menedersk forbrydelse, der sikkert enten ville drage himlens retfærdige straf ned over ham selv eller også bevirke, at faderens synd hjem søgtes på børnene i flere led.

Således var Morten Hansen Hvass i 1605 bleven kaldet til præst i Als i Viborg Stift, imod at love bønderne at gifte sig med enken Valborg, men han holdt ikke dette løfte, hun ægtede da bonden Erik Nielsen, og man spåede, at det ville gå ud over præsten, hans børn og børnebørn. Denne spådom gik også ganske rigtig i opfyldelse. Han døde i en ung alder, og hans eftermands efterfølger blev sønnen Mads Mortensen Hvass, der havde en hel del børn, hvilket det gik såre ilde. Tre døtre blev gift med forpagtere, men kom i armod og måtte for at opretholde livet gå omkring og tigge. En søn, der bar bedstefaderens navn, Morten Madsen Hvass, blev student, men slog sig på drukkenskab og løbsagtighed, lod sig hverve til soldat og døde i stor elendighed efter at have voldt faderen megen kummer, hvilket kan ses af breve, han skrev til ham, og i hvilke han med de mest bevægende udtryk foreholdt sønnen hans dårlige levned.

Forskellen i ægtefællernes alder var noget folk sjældent tog hensyn til, når en, for den opofrelse at tage en gammel kone, kunne få et kald. Der håbedes måske på bedre tider og en opgående sol. Erik Tuxen blev således i 1620 præst i Errindlev på Lolland og året efter giftede han sig med formandens enke, som da var 66 år, medens han var 34. Man bliver helt glad for at erfare, at hun holdt ud i 21 år, og næsten også over, at han døde et halvt år efter uden på ny at være blevet gift, hvilket ellers næppe havde ladet længe vente på sig, og i så fald ville hans anden brud efter al sandsynlighed havde været en pur ung pige. Thi også på den led var der ofte stor forskel på alderen, så at ikke heller da kærligheden er spurgt til råds, men den faderlige myndighed mangan gang har afgjort sagen, stundom til liden både for begge parter, som da i 1730 den attenårige præstedatter Anna Hvid i Brænderup af sin fader blev tvungen til at gifte sig med fyrretyveårige præst Hornemann i Kerteminde. Følgen blev da også, at hun sammen med sin fætter og elsker, studiosus Lars Pedersen Mørk, myrdede præsten, men dem begge kostede det livet under bøddeløk-sen. Ligeledes var Anders Sørensen Vedels første hustru kun femten år gammel, da hun blev gift med ham, der var en snes år ældre end hun og allerede var hofprædikant.

Når nu en gammel præst havde en ung kone nr. 2, 3 eller måske 4 i rækken, og en kapellan, kunne der let opstå mislige forhold tilmed når kapellanen vidste, at han var

så godt som forudbestemt til efter præstens død at få både kaldet og konen. Hvor dybt indgroet denne slemme tanke var om at det kunne gå således til, ser vi af, at endnu henimod vor tid på enkelte steder i landet kaldtes og kaldes måske endnu en gift kones begunstigede elsker med benævnelsen: hendes "kapellan". At kapellanen ville blive efterfølger vidste de gamle præster såre vel, mange af egen erfaring. Vi ser således, at en præst forudsagde sin død for sin eftermand med de ord: "Du skal snart følge mig i choro et in throno." (For alteret og på prædikestolen.) En anden sagde "in throno et in lecto", altså som eftermand i dobbelt betydning.

Den værste og uhyggeligste beretning, jeg er truffet i så henseende skete i Skåne henimod slutningen af det syttende århundrede, altså da Skåne ikke længere var dansk. En præst foretog selv i levende live at trolove sin hustru med sin kapellan, for at denne efter hans død kunne være sikker på embedet. De havde dog regnet fejl. Det gik ikke som de havde ventet. Det skete var et så groft brud med den udvortes anstændighed og sømmelighed, at kirkestyrelsen så sig foranlediget til at give kapellanen det - ganske vist meget lempelige - tilhold, at hvis han ville vedblive at vandre den gejstlige vej, skulle han søge kald i et andet stift, hvor det kunne håbes, at den begåede forargelse ikke var rygtedes. Noget lignende, om end ikke under så graverende omstændigheder, skal, skal være foregået omtrent samtidig i Romdrup i Jylland, hvor præsten Poul Andersen Storm, der døde i 1695, siges at have opladt kald og kone til en student (kandidat). Han fik dog tilgivelse i 1684 og levede 11 år derefter.

I 1630 blev det opdaget, at et tilkommende ægteskab var aftalt førend det førstes opløsning, da det nemlig kom til stykket, vægrede kapellanen sig ved at holde sit ord. Sagen kom for konsistoriet, der erklærede det for ugudeligt og dømte ham fra kjole og krave.

Anders Sørensen Vedels første hustru Marine Hansdatter Svane var kun femten år gammel, da hun blev gift med ham. Han var en snes år ældre end hun og allerede hofprædikant.

Kredsens arrangementer er interessante, og alle er velkomne til at deltage i det der har interesse. Hvis man vil vide mere om et arrangement, så tag kontakt med formanden for den arrangerende kreds, navn og telefonnummer findes side 2.

Alle aktuelle indbydelser til kredsens arrangementer kan ses på foreningens hjemmeside www.slaegtsgaardsforeningen.dk under punktet kalender.

Nordsjællandskredsen

Søndag d. 16. september var vi i Nordsjællandskredsen på den årlige udflugt, ja egentlig blev det i år en skovtur.

Vi startede på Jagt og Skovbrugsmuseet i Hørsholm, hvor vi på egen hånd gik rundt og så de mange interessante ting de har omkring skovbrugets og jagtens historie. Museet har også en ret ny afdeling, som så mange andre er de bevidst om at der skal ske nyt for at tiltrække gæster.

Aktivitetsdage har de også indimellem, flere af os fik smagt på friskpresset æblemest.

Derefter kørte vi til Skovskolen i Nødebo hvor skolens leder Anders Bülow tog imod os med eftermiddagskaffen. Efter kaffen fortalte Anders om skolen og dens virke/uddannelser

Skovskolen er etableret i 1963 på en gammel skovridergård, som oprindeligt var blevet opført i 1829-30 for den daværende skovriders egne penge.

Skolen er beliggende i Gribskov, skov på ca. 6.000 hektar som er statsejet.

Historisk er året 1560 hvor Frederik d. 2 samlede krongods og etablerede vildtbane, og 1763 da tyskeren Karl Johan Langen kom og fik sat skik på Gribskov to markante år i Gribskavs historie.

Anders fortalte meget interessant om skolen før og nu, er nu en del af Københavns universitet.

Skolen er meget bevidst om at være i tråd med tidens krav/ønsker, det at uddanne til skovdrift henholdsvis "oplevelser" i skoven af i dag spænder vidt.

Efter Anders havde fortalt om skolen var vi rundt og se den. Vi så bl.a. skolens samling af motorsave gennem tiderne – hvis motorsaven var blevet opfundet i dag mon den så kunne blive sikkerhedsgodkendt!

Vi var 33 deltagere og sluttede af med at spise til aften i Fredensborghusene.

Jens Brogaard Jensen

Århuskredsen

Generalforsamlingen den 11. oktober indledtes med foredrag om Hvidstensgruppen. Lærer Hans Nejsum fortalte af sin store viden medrivende, detaljeret og inspirerende om gruppen og dens betydning.

Efter kaffen afholdtes den ordinære generalforsamling. Det blev foreslået, at vi i 2013 besøger Hvidsten Kro og smager æggekagen samt kaffen og lagkagen. Bestyrelsen arbejder med planlægningen i forbindelse med et besøg et andet seværdigt sted.

Bestyrelsen blev genvalgt og har konstitueret sig uden ændringer. Formand Anne Lis Ladefoged, Grenå. Næstformand Kristian Refshauge Foged, Egens, Rønede, Poul Otto Petersen, Fladstrup, Trustrup, Birger Søndergaard, Ryumgaard, Jørgen Schmidt, Lime. Mørke, Niels Thybo, Spentrup og Hans Alrøe Christensen, Grenå.

Anne Lis Ladefoged

Vejlekredsen

Den 18. oktober havde vi besøg af Helle Juhl fra Bjert ved Kolding, Helle fortalte ud fra sin bog "Husbestyrerinde søges". Vi har tidligere haft besøg af Helle Juhl, der da viste billeder og fortalte om "Der var så dejligt ude på landet", Helle er netop aktuel med sin nye bog, "Da Frøken Jensen blev moderne". Der var 23 der fik et meget fint indblik i Helles bog og de forskellige skæbner og gode historier der var knyttet til et sådant job. Der var lidt statistik der viste, at omkring 1900 var der ca. 35000 det faldt lidt omkring 1950 men da vi kommer frem til 1970 -80 var der ikke mange tilbage. Vi var alle enige om at det var en rigtig god eftermiddag og meget anbefalelsesværdig. Herefter havde vi vores generalforsamling, der var fire på valg Jørgen Ziska, Helle Pedersen, Thorkild Jacobsen og Laurits Chr. Laursen, sidstnævnte modtog ikke genvalg, der blev i stedet valgt Birgit Tving Therkildsen fra Givskud. Formanden takkede Else og Laurits Chr. Laursen for deres store arbejde i den tid de havde været i bestyrelsen.

Steffen Buch Juul

Sjælland Syd

Højskoledagen den 3. november var i år henlagt til Idræts-højskolen Bosei ved Præstø. Vi havde en rigtig god dag, hvor der deltog 44. Efter en introduktion om skolens historie og en rundvisning foretaget af forstander Kenneth Retslov, havde vi nogle rigtige gode foredrag. Først Henrik Høeg, der talte om fremtiden, hvor der er ret dystre udsigter for fødevarerforsyningen af ca. dobbelt så mange mennesker i år 2050. Energibehovet vil stige med ca. 50 % pga. øget aktionsradius for os mennesker og pga øgede miljøkrav til energifremstillingen vil det blive være svært at honorere den stigning. Klimaforandringerne vil heller ikke gavne fremtidsudsigterne.

Efter en flot frokost havde vi syng sammen time med Mogens. Det var et fornøjeligt genhør med vort hjemlands gode højskolesange. Foredraget med Bjørn Falck-Petersen handlede om, hvorfor det gik så galt med Slesvig og Holsten i 1864. Bjørn startede ved ruderkongen eller i hvert fald Uffe hin Spage og fortalte livligt om udviklingen i Slesvig og Holsten indtil vi tabte det hele i 1864. Han berørte også lige, hvordan vi fik Nordslesvig tilbage i 1920. Et rigtig interessant foredrag, og en rigtig god dag.

Dorrit Røtting

Vestsjællandskredsen

Efterårsudflugten den 20. september havde samlet et halvt hundrede medlemmer, som fik nogle store oplevelser. På initiativ af bestyrelsesmedlem Erik Ellegaard havde man lagt udflugten til Skælskøregnen. Vi begyndte på Røjlegård i Eggeslevmagle, hvor Henriette og Claus Hunsballe driver 200 ha. Halvdelen med korn og frø, og den anden halvdel med jordbær og grøntsager, bl. a. 15 ha med løg, 20 ha med rødbeder og 20 ha med knoldselleri.

I 1962 etablerede Claus Hunsballes forældre – Hanne og Bent Hunsballe – sig på en gård i Menstrup, hvor de skabte en omfattende grønsagsproduktion, og hurtigt fandt Bent Hunsballe ud af at tilpasse produktionen til supermarkedernes behov.

I 1991 købte Claus Hunsballe Røjlegård og efter at have overtaget produktionen fra faderens gård, så samledes hele pakkeriet på Røjlegård.

I 2008 opførtes et væksthuse for jordbær på 1 ha og i år er der rejst tunnelhuse på 1,7 ha. Også til jordbærproduktion. Claus Hunsballe fortalte om produktionen af jordbær i drivhus, som er kommet i gang efter inspiration fra Holland. Vi blev klar over, at det er en videnskab at styre sådan en jordbærproduktion, hvor sæsonen er fra begyndelsen af april til begyndelsen af december.

Vi kom gennem væksthuse med jordbær, kom til pakkeriet for løg og knoldselleri.

Claus Hunsballe har ingen gårdbutik, men Coop og Rema er butik for hans jordbær og grøntsager.

Efter denne store oplevelse kørte vi nogle få kilometer til den gamle herregård Gjerdrup, hvor hofjægermester Peter Melchior, ejer af Gjerdrup og Lyngbygård godser, tog imod.

Efter en kort orientering om gårdens historie, bl. a. at det er den 3. hovedbygning man kender til, og ikke mindst at familien kom til Gjerdrup og Lyngbygård i 1760 med Morten Qvistgaard, der senere blev medlem af Den store Landbokommission. Vi gik derefter ned i det gamle køkken i kælderen, hvor vi kunne nyde den medbragte kaffe og kage. Her fortalte Peter Melchior om landbruget, der omfatter 660 ha ejet landbrugsareal og 140 ha skov. I alt drives 740 ha. Hertil kommer 50 lejemål.

Efter denne introduktion gik vi op til hovedtrappen og ind i den unikke hovedbygning fra 1864, der er bygget med vestibulen som det store centrale rum, og fra den gård man ind i de forskellige stuer.

Peter Melchior overtog Gjerdrup og Lyngbygård i et glidende generationsskifte fra 1983 til 1994, hvor hans morfader, kammerherre Peter Fabricius, sikrede de to godser for slægten. Peter Melchior bor på Lyngbygård med hustru og to børn. Gjerdrups hovedbygning ejes af kammerherre Fabricius' børn og børnebørn, der har det som fritidshus. Der var efterfølgende mulighed for at gå i haven og se monumentet for kaptajn Peter Christopher Qvistgaard, der døde i det såkaldte Træskoslag ved Køge under Englandskrigen.

Generalforsamlingen finder sted d. 22. januar 2013 på Landbrugsskolen i Høng. På valg er Jette Nielsen, Jens H. Madsen og Søren Christensen. Sidstnævnte ønsker ikke. Inger M. Hansen holder et indlæg om slægtsgårdsforeningen gennem årene.

Karen Andersen

Haderslev kredsen

Haderslev kredsen var den 4. oktober på besøg på Kolding Rådhus, hvor de 22 medlemmer blev vist rundt af rådhusbetjent Jens C. Jensen, der først fortalte om rådhusets historie, og derefter om forvaltningen, der holder til andre steder end i det gamle rådhus fra 1873. Det var en meget interessant aften.

Jens M. Knudsen.

Midtjysk kreds

Den 22. september besøgte Martin Daasbjerg på Landting hovedgård. Foruden Landting har Martin Daasbjerg har forpagtet, har han en anden gård, hvor der er opdræt af ænder i meget stor målestok, og de fleste eksporteres.

Generalforsamlingen blev afholdt i andehuset, hvor de små ællinger tumlede rundt mellem benene på os.

Nyvalgt til bestyrelsen blev Gunhild Olsen Møller og Jens Skytte blev genvalgt. Han havde dog betinget sig, at han ikke længere ville være kredsformand.

De 40 medlemmer havde en meget interessant dag hos familien Daasbjerg.

Nye MEDLEMMER

Gårdejer Martin Daasbjerg
"Landting Hovedgaard"
Landtingvej 23
7830 Vinderup

Grethe og Ole Kjærsgaard
Straussvej 79
Frejlev
9200 Ålborg SV

Ninna og Poul Madsen
Lundby Mosevej 45
9260 Gistrup

Gårdejer Jørgen Kimø
"Agdrup"
Agdrupvej 26
9380 Vestbjerg

Øjet

Samvittigheden er den indre stemme der fortæller at nogen kikker.

Et andet sted har jeg fundet denne formulering: ”En stemme i vort indre bebrejder os det onde, vi har gjort, og minder os om det gode, vi burde have udført.”

Rundt om i vore kirker ser i et øje. Oftest er det øverst i altertavlens ramme værk, som eksemplet her fra Lemvig kirke.

Vi kender også øjet i det gamle polititegns todelte symbol: hånden og øjet. Hånden er et symbol på guddommens nærhed, som den dømmende hånd, den hjælpende hånd og den skærmende hånd, medens øjet stod som symbol på samme guddoms altseende og altid overvågende og vagtsomme øje. Da begge komponenter var symbol for det samme, er der på et eller andet tidspunkt sket en naturlig sammensmeltning, hvorunder øjet er blevet placeret inde i håndfladen.

Dette dobbelte symbol kendes fra middelalderens Europa, og det ældste eksempel i Danmark findes på Koldinghus, hvor der opbevares et pulpitur fra Brande kirke dateret 1577, hvor øjet i hånden er gengivet.

Det var politireformen i 1701, der indførte polititegnet som en hvis stok med en hånd i enden. Om der var et øje i dette polititegn vides ikke, men i forordningen fra 1762 står, at politibetjente er forsynede med en hvid stok eller træhåndgreb af ongefær fire tommers længde med en hånd på enden og et øje inde i hånden.

Hvorfor og hvordan dette kraftige, kristelige symbol blev omplantet til at være politiets symbol må tillægges tiden, for tiden omkring 1600-1700 var uhyre stærkt præget af religiøse strømninger, hvilket satte sig spor indenfor alle grene af det danske samfund.

Symbolet med øjet og hånden blev et let forståeligt symbol på Guds eksistens og kærlige omsorg for menneskeheden.

Når vi i kirkerne ser øjet på altertavlens ramme, er det klart for enhver, at det er Guds altseende øje, der fra Øst følger vore arbejder – vores gøren og laden.

OGN

